

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри педагогіки, іноземної
філології та перекладу

Протокол № 9 від 01.09.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**ПОТЕНЦІАЛ ТА РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШІ
В ОСВІТНІЙ СФЕРІ**

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

01 Освіта
011 Освітні, педагогічні науки
третій (освітньо-науковий)
Освітні, педагогічні науки

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Розробник:
доктор філософії, доцент

Тетяна ПОГОРЕЛОВА

Завідувач кафедри
педагогіки, іноземної філології та перекладу

Тетяна ПОГОРЕЛОВА

Гарант освітньої програми /підписано КЕП/

Олександр ШУМСЬКИЙ

ВСТУП

Метою викладання навчальної дисципліни «Потенціал та ризики використання ШІ в освітній сфері» є розвиток компетентності, яка передбачає формування сучасного наукового світогляду та системи спеціальних знань щодо технологій штучного інтелекту, які застосовуються в сучасних навчальних середовищах, та набуття навичок їх аналізу, проєктування та супроводу, а також ознайомлення здобувачів із сучасними тенденціями розвитку та потенціалом штучного інтелекту та існуючими ризиками, пов'язаними із його використанням в освітній сфері.

Об'єктом дисципліни є набуття компетентності етичного використання ШІ в межах науково-дослідної роботи та педагогічної діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи, методи, форми роботи та функції ШІ в освітній діяльності.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН 1	ЗК1, ЗК3
РН 2	ЗК3, ЗК5
РН 7	СК1, СК3
РН 14	СК7, СК8

де РН 1. Формувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями в освітній сфері.

РН 2. Організувати та проводити оригінальні наукові дослідження в освітній сфері на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем теорії та практики.

РН 7. Здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку концептуальних і методологічних знань в освітній галузі.

РН 14. Формувати розуміння основних теорій зростання та розвитку, генезису наукової думки у сфері управління змінами; проведення критичного аналізу змін у стані суб'єкта освітньої діяльності; вміння генерувати, обирати та обґрунтовувати шляхи його розвитку.

ЗК1. Оволодіння загальнонауковою компетентністю спрямованою на формування системного наукового світогляду у предметній області і професійній діяльності;

ЗК3. Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень із застосуванням кращих практик у професійній діяльності;

ЗК5. Здатність до особистого і професійного розвитку;

СК1. Здатність до пошуку, обробки та аналізу та узагальнення інформації для проведення самостійних наукових досліджень в освітній сфері;

СК3. Здобуття глибинних знань з педагогіки, зокрема розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань, критичного аналізу основних концепцій, оволодіння науковою термінологією;

СК7. Здатність до аналізу, узагальнення та застосування міжнародного досвіду у сфері освіти;

СК8. Здатність визначати стан і потенціал системи організації професійної підготовки у закладах освіти, зокрема оволодіння методикою аналізу освітньої діяльності у закладі освіти, проведення педагогічної діагностики та моніторингу якості освіти.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Штучний інтелект в освітній діяльності.

Тема 1. Явище штучного інтелекту: сутність та феномен.

1.1. Історія, тенденції та перспективи розвитку ШІ.

1.2. Філософські аспекти використання ШІ в професійній та науковій діяльності.

Тема 2. Класифікація систем штучного інтелекту.

2.1. Основні системи ШІ. Огляд текстових застосунків ШІ типу ChatGPT та аналогів.

2.2. Знання та їх роль у системах ШІ. Методи набуття та представлення знань.

Тема 3. Потенціал використання ШІ в освіті.

3.1. Інноваційні методи навчання із використанням ШІ.

3.2. Індивідуалізація та персоналізація навчання.

3.3. Створення навчального контенту за допомогою систем ШІ.

Змістовий модуль 2. Академічна доброчесність та етика використання ШІ в освіті.

Тема 4. Ризики використання ШІ в освіті.

4.1. Питання оцінки навчальних досягнень здобувачів освіти в суспільстві ШІ.

4.2. Питання психологічної безпеки та рівноправності учасників освітнього процесу в умовах використанні ШІ в освіті.

Тема 5. Питання академічної доброчесності при використанні ШІ в освітній діяльності.

5.1. Питання авторського права, плагіату та антиплагіату в контексті використання ШІ в освітній діяльності.

5.2. Етичне використання ШІ в освіті. Організація роботи здобувачів освіти із використанням ШІ.

5.3. Методи детекції використання ШІ.

Тема 6. Використання систем ШІ в науковій діяльності.

6.1. Етичне наукове дослідження в суспільстві ШІ.

6.2. Потенціал використання ШІ при веденні сучасного наукового дослідження.

Перелік практичних (семінарських) питань та завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Перелік практичних завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1. Історія, тенденції та перспективи розвитку ШІ.	Активна участь на занятті (розгорнута бесіда).
Тема 2. Завдання 2. Основні системи ШІ. Огляд текстових застосунків ШІ типу ChatGPT та аналогів.	Опитування, складання глосарію.
Тема 3. Завдання 3. Інноваційні методи навчання із використанням ШІ. Індивідуалізація та персоналізація навчання.	Дискусія, моделювання.
Тема 4. Завдання 4. Питання оцінки навчальних досягнень здобувачів освіти в суспільстві ШІ.	Моделювання, розгорнута бесіда.
Тема 5. Завдання 5. Питання авторського права, плагіату та антиплагіату в контексті використання ШІ в освітній діяльності. Етичне використання ШІ в освіті.	Мозкова атака, презентація.
Тема 6. Завдання 6. Етичне наукове дослідження в суспільстві ШІ.	Дискусія.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл.3.

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1. Філософські аспекти використання ШІ в професійній та науковій діяльності.	Написання есе.
Тема 2. Завдання 2. Знання та їх роль у системах ШІ. Методи набуття та представлення знань.	Створення ментальної карти за темою.
Тема 3. Завдання 3. Створення навчального контенту за допомогою систем ШІ.	Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.
Тема 4. Завдання 4. Питання психологічної безпеки та рівноправності учасників освітнього процесу в умовах використанні ШІ в освіті.	Підготовка презентацій за заданою тематикою.
Тема 5. Завдання 5. Методи детекції використання ШІ.	Дискусія.
Тема 6. Завдання 6. Потенціал використання ШІ при веденні сучасного наукового дослідження.	Проект.

Кількість годин практичних занять та годин самостійної роботи в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності аспірантів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних освітніх технологій, серед яких: лекції проблемного характеру (тема 1), міні-лекції (тема 2), робота в малих групах, круглий стіл (тема 4, 5), мозкові атаки (тема 2, 3, 6), кейс-метод (тема 3, 4, 6), презентації (тема 4), дебати, диспути, дискусії (тема 1, 3, 5), проекти (тема 3).

Практичне заняття передбачає інтенсивну роботу в аудиторії. Воно проводиться у формі обговорення питань, дискусії, керованого викладачем або аспірантами, «круглого столу». На практичному занятті відбувається обговорення самостійно підготовлених аспірантами доповідей, презентацій, повідомлень тощо. Основними формами практичного заняття є розгорнута бесіда, диспут, «круглий стіл», інтерв'ю, семінар, кейс-метод.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

Система оцінювання сформованих у здобувачів компетентностей враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни охоплюють лекційні і практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей здобувачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів).

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: активна робота здобувача на практичному занятті (35 балів), самостійна робота (25 балів), тестування (20 балів), виконання та презентація індивідуальної роботи (20 балів).

Семестровий контроль: залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Інформаційні технології в сучасному світі: дослідження молодих вчених : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів та студентів, 22 – 23 лютого 2024 р. : тези допов. – Харків : ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2024. – 206 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30962>
2. Мар'єнко, М., Коваленко, В. (2023). Штучний інтелект та відкрита наука в освіті. *Physical and Mathematical Education*, 38(1), 48–53. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-007>
3. Holmes, W., Persson, J., Chounta, I.-A., Wasson, B., & Dimitrova, V. (2022). Artificial intelligence and education: A critical view through the lens of human rights, democracy and the rule of law. Council of Europe.
4. Miao, F. (2023). *Guidance for generative AI in education and research*. UNESCO. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693>
5. Yim, I. H. Y., & Su, J. (2024). Artificial intelligence (AI) learning tools in K-12 education: A scoping review. *Journal of Computers in Education*. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.1007/s40692-023-00304-9>

Додаткова

6. Пушкар, О. І. Інженерна педагогіка та навчання на робочому місці [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. І. Пушкар, О. С. Завгородня ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (1,57 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. - 170 с. : іл. - Загол. з титул. екрану. - Бібліогр.: с. 141-149. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22765>.
7. Чехратова О. Виклики та можливості інфомедійної грамотності у сучасній системі освіти і виховання / О. Чехратова // Виховання громадянина-патріота в умовах реалізації завдань концепції «Нова українська школа» : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 145-й річниці від дня народж. Г. Ващенко, Кропивницький, 15.03.2023. – Кропивницький, 2023. – С. 264–267.
8. U.S. Department of Education, Office of Educational Technology, *Artificial Intelligence and Future of Teaching and Learning: Insights and Recommendations*, Washington, DC, 2023. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www2.ed.gov/documents/ai-report/ai-report.pdf>

Інформаційні ресурси

9. Закон України Про вищу освіту. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
10. Сайт ПНС імені С. Кузнеця. Дисципліна : Потенціал та ризики

використання ШІ в освітній сфері / Т. Погорелова [Електронний ресурс]. –
Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=11095>